

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМІНІВ «МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА» ТА «ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ ДЛЯ ПРАЦЕЗДАТНИХ ОСІБ» З МЕТОЮ ВСТАНОВЛЕННЯ ОЗНАК ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Національний університет «Одеська юридична академія»
вул. Фонтанська дорога, 23, 65009, Одеса, Україна
E-mail: mdg@ukr.net

Мета: здійснено доктринальне тлумачення ст. 172-6 КУпАП та ст. 366-1 КК України у частині обрахунку у грошовому виразі величини розбіжності між завідомо недостовірними відомостями у антикорупційній декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, і достовірними відомостями стосовно таких об'єктів. **Результати:** отримано висновок, що зворотної дії закону у часі (норм, передбачених ч. 4 ст. 172-6 КУпАП та ч. 1 ст. 366-1 КК України) у зв'язку із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 та у зв'язку із зростанням розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб згідно до ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» не виникає. **Обговорення:** обґрунтована необхідність у виробленні доктринальних основ кримінальної законотворчості для недопущення не планованих законодавцем змін у кримінально-правовому впливі на правовідносини.

Ключові слова: корупція, фінансовий контроль, недостовірне декларування, зворотна дія закону у часі.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасне антикорупційне законодавство України є досить складним та динамічним, що природно породжує правові проблеми у під час його застосування. Однією із таких проблем є застосування термінів «мінімальна заробітна плата» (надалі також – МЗП) та «прожитковий мінімум для працездатних осіб» (надалі також – ПМПО) з метою встановлення ознак правопорушень у сфері антикорупційного фінансового контролю [порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП) та декларування недостовірної інформації (ст. 366-1 КК України)]. Необхідність вирішення окресленої проблеми із застосуванням наукової методології та наукових знань зумовлюється новизною інституту антикорупційного фінансового контролю у правовій системі України, відсутністю достатнього масиву наукових праць та судової практики щодо цієї проблеми,

а також складність темпоральної дії деліктного антикорупційного законодавства. Наведене демонструє актуальність цієї роботи.

Також слід звернути увагу, що це дослідження ускладняється відсутністю у науковій літературі напрацювань, які спрямовані розв'язати означені завдання.

У якості результату цього дослідження передбачається, що здійснене доктринальне тлумачення буде сприяти забезпеченню однакового і правильного застосування судами та правоохоронними органами положень абзацу другого примітки до ст. 172-6 КУпАП та абзацу другого примітки до ст. 366-1 КК України у частині обрахунку у грошовому виразі величини розбіжності між завідомо недостовірними відомостями у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, і до-

стовірними відомостями стосовно таких об'єктів. Зазначене вище розкриває мету цієї статті. У зв'язку із цим завданнями цього наукового дослідження є встановити: 1) яка величина (термін) підлягає застосуванню для встановлення ознак наявності/відсутності адміністративного та/або кримінального правопорушення у разі виявлення у 2017 році недостовірних відомостей у декларації суб'єкта декларування за 2015 рік, поданій у вересні-жовтні 2016 року, «мінімальна заробітна плата» станом на дату подачі декларації в Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, чи «прожитковий мінімум для працездатних осіб» станом на 01.01.2017; 2) враховуючи, що розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» підлягає щоквартальному підвищенню, який його розмір підлягає застосуванню для встановлення ознак наявності/відсутності адміністративного та/або кримінального правопорушення у разі виявлення Національним агентством у 2017 році недостовірних відомостей у декларації суб'єкта декларування за 2016 рік, поданій у 2017 році. Звичайно логіка вирішення поставлених завдань стане основою для розв'язання аналогічних проблем, які будуть виникати після 2017 року.

Виклад основного матеріалу. Насамперед слід встановити зміст ознак адміністративного та кримінального правопорушення, пов'язаних з поданням недостовірних відомостей у декларації суб'єкта декларування за 2015 рік, на час вчинення досліджуваних правопорушень (вересень-жовтень 2016 року). Відповідно до абзацу третього пункту 2 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону України «Про запобігання корупції» (далі також – Закон) та враховуючи рішення НАЗК № 2 від 10.06.2016 «Про початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», суб'єкти декларування, визначені в примітці до статті 50 Закону, зобов'язані були до 30.10.2016 включно подати

електронну декларацію за 2015 рік. У період, коли необхідно було виконати зазначений вище обов'язок, тобто з 01.09.2016 по 30.10.2016, була встановлена адміністративна та кримінальна відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у такій електронній декларації.

Так, згідно ч. 4 ст. 172-6 КУпАП було встановлено адміністративну відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. При цьому відповідно до абзацу другого примітки до ст. 172-6 КУпАП відповідальність за цією статтею за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 250 МЗП.

Згідно ж ч. 1 ст. 366-1 КК України каралося подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом. При цьому відповідно до абзацу другого примітки до ст. 366-1 КК України відповідальність за цією статтею за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 МЗП.

Пізніше виникла така правова ситуація – суб'єкти декларування на виконання абзацу третього пункту 2 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону подавали у вересні-жовтні 2016 року електронні декларації. Проте у 2017 році було виявлено, що у таких деклараціях містяться недостовірні відомості.

У цьому аспекті правильно звертати увагу, що відповідно до ст. 8 КУпАП особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, підлягає відповідальності на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення правопорушення. Закони, які пом'якшують або скасовують відповідальність за адміністративні правопорушення, мають зворотну силу, тобто поширюються і на правопорушен-

ня, вчинені до видання цих законів. А відповідно до ст. 4 КК України злочинність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння. Часом вчинення злочину визнається час вчинення особою передбаченої законом про кримінальну відповідальність дії або бездіяльності.

Таким чином, для цілей кваліфікації адміністративного (ч. 4 ст. 172-6 КУпАП) чи кримінального (ч. 1 ст. 366-1 КК України) правопорушень обрахунок у грошовому виразі величини розбіжності між завідомо недостовірними відомостями у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, і достовірними відомостями стосовно таких об'єктів, необхідно здійснювати на основі правових норм, які були чинними на момент подачі такої електронної декларації, тобто з використанням терміну «мінімальна заробітна плата».

При цьому обрахунок у грошовому виразі величини достовірної вартості майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, здійснюється відповідно до роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону стосовно заходів фінансового контролю, затвердженого рішенням НАЗК № 3 від 11.08.2016.

Відповідно до ст. 8 Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» у 2016 році встановлено мінімальну заробітну плату у місячному розмірі: з 1 січня - 1378 гривень, з 1 травня - 1450 гривень, з 1 грудня - 1600 гривень. У зв'язку із цим, 1) норма, передбачена ч. 4 ст. 172-6 КУпАП, для правопорушень, пов'язаних із поданням у вересні-жовтні 2016 року недостовірних відомостей у декларації суб'єкта декларування за 2015 рік, встановлює, що відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку,

якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 145 000 грн до 362 500 грн; 2) норма, передбачена ч. 1 ст. 366-1 КК України, для правопорушень, пов'язаних із поданням у вересні-жовтні 2016 року недостовірних відомостей у декларації суб'єкта декларування за 2015 рік, встановлює, що відповідальність за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 362 500 грн.

Між тим, відповідно до Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016, який набрав чинності 01.01.2017, було змінено термін «мінімальна заробітна плата» на «прожитковий мінімум для працездатної особи», який використовується для кваліфікації адміністративного (ст. 172-6 КУпАП) та кримінального (ст. 366-1 КК України) правопорушень.

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» у 2017 році встановлено прожитковий мінімум для працездатних осіб на одну особу в розрахунок на місяць у розмірі: з 1 січня 2017 року - 1600 гривень, з 1 травня - 1684 гривні, з 1 грудня - 1762 гривні. Таким чином, з 01.01.2017 для цілей кваліфікації адміністративного (ч. 4 ст. 172-6 КУпАП) чи кримінального (ч. 1 ст. 366-1 КК України) правопорушень розмір у грошовому виразі величини розбіжності між завідомо недостовірними відомостями у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, і достовірними відомостями стосовно таких об'єктів, було змінено шляхом заміни терміну «мінімальна заробітна плата» на термін «прожитковий мінімум для працездатної особи».

У зв'язку із цим, враховуючи редакцію ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» для правопорушень:

І) вчинених з 01.01.2017 року по 30.04.2017 року: 1) норма, передбачена ч. 4 ст. 172-6 КУпАП, встановлювала, що відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у де-

кларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 160 000 грн до 400 000 грн; 2) норма, передбачена ч. 1 ст. 366-1 КК України, встановлює, що відповідальність за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 400 000 грн.

II) вчинених з 01.05.2017 року по 30.11.2017 року: відповідно 1) ч. 4 ст. 172-6 КУпАП – якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 168 400 грн до 421 000 грн; 2) ч. 1 ст. 366-1 КК України – якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 421 000 грн.

III) вчинених з 01.12.2017 року по 31.12.2017 року: 1) ч. 4 ст. 172-6 КУпАП – якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 176 200 грн до 440 500 грн; 2) ч. 1 ст. 366-1 КК України – якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 440 500 грн.

На підставі встановленого необхідно визначити чи має місце зворотна дія закону у часі у зв'язку із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 року. Відповідь на таке питання із врахуванням наведеного вище пов'язується із необхідністю визначити чи відбулося часткове скасування адміністративної та кримінальної відповідальності у зв'язку із набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016, підвищенням розміру ПМПО у порівнянні з розміром МЗП та подальших змін розміру ПМПО відповідно до ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік».

У правозастосовній практиці вже вирішувалася досить схожа проблема. Так, відповідно до Рішення КСУ № 6-рп/2000[1] підвищення розмірів мінімальної заробітної плати протя-

гом 1991-1996 років, що відповідно змінювало розмір кваліфікуючих ознак розкрадання державного чи колективного майна у грошовому виразі, не є підставою для застосування зворотної дії закону про кримінальну відповідальність стосовно таких розкрадань.

Як вбачається із Рішення КСУ № 6-рп/2000 воно стосується конкретної норми права (частини четверті статей 81, 82, 84, частина третя статті 83, частина друга статті 86 та стаття 86-1 КК України від 28.12.1960) та конкретного періоду дії цієї норми (1991-1996 роки). Між тим, алгоритм обґрунтування основного висновку про непоширення положень Кримінального закону щодо зворотної дії закону в часі на ці випадки слід використати для вирішення завдань цього дослідження.

Висновок, що встановлення нормативно-правовими актами іншого мінімального розміру заробітної плати не тягне за собою зміни кваліфікуючих ознак злочинів, передбачених частинами четвертими статей 81, 82, 84, частиною третьою статті 83, частиною другою статті 86 та статтею 86-1 КК України 1960 року, і що положення частини другої статті 6 цього Кодексу щодо зворотної дії закону в часі на ці випадки не поширюється, і кримінальні справи не повинні переглядатись, якщо інше не передбачено законом, у Рішенні КСУ № 6-рп/2000 був обґрунтований наступними положеннями.

Перший аргумент. З приписів, передбачених ч. 2 ст. 58 (ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення) та п. 22 ч. 1 ст. 92 (виключно законами визначаються «засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них») Конституції України впливає, що діяння як певне правопорушення може визнаватись тільки законом, а не будь-яким іншим нормативно-правовим актом;

Другий аргумент. Зіставлення положень статей 8, 58, 92, 152, пункту 1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України та статті 6 КК України 1960 року дає підстави дійти висновку, що виключно кримінальними законами України визначаються діяння, які є злочинами, та

встановлюється відповідальність за їх вчинення. Відповідно і зворотна дія в часі реалізується через кримінальні закони у випадках, коли вони скасовують або пом'якшують відповідальність особи. Зміни, що вносяться до нормативно-правових актів інших галузей права, посилення на які містить бланкетна диспозиція, не змінюють словесно-документну форму кримінального закону. Така диспозиція кримінально-правової норми залишається незмінною. Кримінальний закон і за наявності нового, конкретизованого іншими нормативно-правовими актами змісту бланкетної диспозиції кримінально-правової норми не можна вважати новим - зміненим - і застосовувати до нього положення частини першої статті 58 Конституції України та частини другої статті 6 КК України 1960 року;

Третій аргумент. Підвищення розмірів мінімальної заробітної плати протягом 1991-1996 років було пов'язане з інфляційними процесами, які впливали на купівельну спроможність грошей та їх замінників у бік її зменшення. Реальний розмір заповдіяної розкраданням державного чи колективного майна матеріальної шкоди залишався на тому ж рівні або збільшувався у зв'язку з падінням купівельної спроможності грошової одиниці.

На думку деяких вчених у мотивувальній частині Рішення № 6-рп/2000 КСУ вдався лише до двох аргументів (двох мотивів), якими він пояснив свій підхід, а не до трьох як виділено вище. Так, один із аргументів, який використав КСУ, полягає в тому, що в час, який було проаналізовано в Рішенні, в Україні мала місце гіперінфляція. Ще один із аргументів, який використав КСУ, полягає в тому, що зміни безпосередньо до КК України не вносились, текст КК України не змінювався, тобто не змінювались кваліфікуючі ознаки злочинів [2, с. 2].

Разом із тим, аргументи 1 та 2, які виділені попередньо, не можуть бути поєднані в один, оскільки акцентують на різних властивостях Кримінального закону. Так, перша стосується того, що якщо допустити у ситуації, яку вирішував КСУ у Рішенні № 6-рп/2000, що

зворотна дія Кримінального закону у часі має місце, то буде неминучим висновок, що Кримінальний закон може бути змінений і не Законом України, а підзаконним нормативним актом. Це пов'язується із тим, що у досліджуваній КСУ період часу розміри мінімальної заробітної плати в Україні встановлювались не тільки законами, але й підзаконними актами, зокрема Указом Президента України № 34 від 09.01.1992, постановами Верховної Ради України від 29.04.1992; № 2779-ХІІ від 16.11.1992; № 3243-ХІІ від 01.06.1993; № 3415-ХІІ від 27.08.1993; № 3653-ХІІ від 25.11.1993; № 49/96-ВР від 20.02.1996, Декретом Кабінету Міністрів України № 19-92 від 29.12.1992. Очевидно, що висновок про можливість зміни Кримінального закону не законом, а підзаконним нормативним актом суперечить як Конституції України (ч. 2 ст. 58, п. 22 ч. 1 ст. 92), так і чинному КК України (ст. 3).

Разом із тим, у розглядуваній правовій ситуації термін МЗП замінений на термін ПМПО законом (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016), а розмір ПМПО збільшується протягом 2017 року також на підставі закону (ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік»). Таким чином, перший аргумент з Рішення КСУ № 6-рп/2000 не може бути застосований для вирішення поставлених у цьому дослідженні завдань.

Враховуючи, що відповідно до Рішення КСУ № 6-рп/2000 на підставі зіставлення положень статей 8, 58, 92, 152, пункту 1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України та статті 6 КК України 1960 року зроблено висновок, що виключно кримінальними законами України визначаються діяння, які є злочинами, та встановлюється відповідальність за їх вчинення; відповідно і зворотна дія в часі реалізується через кримінальні закони у випадках, коли вони скасовують або пом'якшують відповідальність особи, то збільшення величини ПМПО у 2017 році не змінює КК України 2001 року, а отже Кримінальний закон 2001 року і за наявності нового, конкретизованого іншими нормативно-правовими актами змісту бланкетної диспозиції кримінально-правової норми, передбаченої ч. 1 ст. 366-1

КК України, не можна вважати новим – зміненням – і застосовувати до нього положення ч. 1 ст. 58 Конституції України та ч. 1 ст. 5 КК України. Це саме стосується і ч. 4 ст. 172-6 КУпАП.

Разом із тим, ця правова ситуація у контексті викладеного вище є іншою ніж та, яка досліджувалася у Рішенні КСУ № 6-рп/2000, адже Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 були внесені зміни безпосередньо у абзац другий примітки до ст. 172-6 КУпАП та абзац другий примітки до ст. 366-1 КК України, що потребує розвитку другого аргументу.

У цьому випадку слід звернути увагу на наступні норми права та мотиви нормотворчості. Відповідно до ч. 4 ст. 95 КЗпП України розмір мінімальної заробітної плати не може бути нижчим від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, а згідно до ч. 2 ст. 9 Закону України «Про оплату праці» мінімальна заробітна плата встановлюється у розмірі не нижчому від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Тут звертає на себе увагу, що у 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 та 2016 роках розміри МЗП та ПМПО співпадали.

При цьому відповідно до Пояснювальної записки від 03.11.2016 до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України»[3], який у подальшому став Законом України від 06.12.2016, його метою було, зокрема, створення правових умов для ефективного соціального діалогу, спрямованого на встановлення розмірів мінімальної заробітної плати на рівні, вищому від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, та заміна прив'язки розмірів посадових окладів від мінімальної заробітної плати до прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Як відомо у подальшому ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» установлено, що у 2017 році мінімальна заробітна плата у місячному розмірі з 1 січня становить – 3200 гривень.

Таким чином, очевидно, що якщо б не було прийнято рішення про суттєве збільшення з

01.01.2017 розміру МЗП, то заміни у абзаці другому примітки до ст. 172-6 КУпАП та абзаці другому примітки до ст. 366-1 КК України терміну МЗП на термін ПМПО не відбулося б, оскільки у цьому не було б необхідності. При цьому з 01.01.2017 розмір МЗП був би 1600 грн, тобто такий же як і розмір ПМПО.

Більше того, з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 у складах правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 172-6 КУпАП та ч. 1 ст. 366-1 КК України, не відбулося змістовних змін, оскільки МЗП становила 1600 грн вже з 01.12.2016 (ст. 8 Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік»), тобто такий же розмір, як і ПМПО з 01.01.2017.

Відповідно такі зміни були внесені згідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 лише у зв'язку із тим, що розмір МЗП у 3200 грн призвів би до суттєвого та такого що не відповідає інфляції і рівню життя населення зміні кримінально-правового регулювання установленого відповідно до норм, передбачених ч. 4 ст. 172-6 КУпАП та ч. 1 ст. 366-1 КК України для діянь, які могли бути вчиненими у 2017 році.

Таким чином, метою заміни з 01.01.2017 у абзаці другому примітки до ст. 172-6 КУпАП та абзаці другому примітки до ст. 366-1 КК України терміну «мінімальна заробітна плата» на термін «прожитковий мінімум для працездатних осіб» не було скасування злочинності діяння, передбаченого ч. 1 ст. 366-1 КК України та скасування відповідальності за адміністративне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 172-6 КУпАП. Тобто такі заміни не спрямовувалися на зміну суті ознак складів правопорушень, що передбачаються зазначеними статтями, а носили лише технічний характер, що не може означати зміну загального змісту бланкетної диспозиції із яким пов'язане визначення кримінальним законом діяння як злочину певного виду та встановлення за нього кримінальної відповідальності.

Щодо третього аргументу з Рішення КСУ № 6-рп/2000, то тут правильним слід визнати висновок О.Л. Гуртовенка, за яким раніше мінімальна заробітна плата, а зараз – неоподатковуваний мінімум доходів громадян для цілей кваліфікації

злочинів і адміністративних правопорушень – є саме антиінфляційним засобом [2, с. 4]. Такий висновок узгоджується із ч. 1 ст. 9 Закону України «Про оплату праці», за якою розмір мінімальної заробітної плати визначається з урахуванням потреб працівників та їх сімей, вартісної величини достатнього для забезпечення нормального функціонування організму працездатної людини, збереження її здоров'я набору продуктів харчування, мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості, а також загального рівня середньої заробітної плати, продуктивності праці та рівня зайнятості.

Те саме стосується прожиткового мінімуму, який відповідно до ст. 1 Закону України «Про прожитковий мінімум» є вартісною величиною достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Як легко виявити, визначення МЗП і прожиткового мінімуму досить схожі за компонентами, що додатково підтверджує твердження, що і ПМПО у адміністративному та кримінальному законодавстві для цілей кваліфікації є антиінфляційним засобом. Крім того, згідно до ст. 2 Закону України «Про прожитковий мінімум» прожитковий мінімум застосовується для загальної оцінки рівня життя в Україні, що є основою для реалізації соціальної політики та розроблення окремих державних соціальних програм.

Із наведеного вбачається, що для цілей кваліфікації правопорушень важливими є дві функції ПМПО: 1) антиінфляційна функція, яка спрямована на адекватне відображення реальних розмірів, які впливають на кваліфікацію правопорушень, у грошовому виразі в умовах інфляційних процесів в Україні; 2) функція врахування рівня життя населення, яка спрямована на адекватне відображення категорії суспільної небезпеки діяння через грошовий вираз розмірів, які впливають

на кваліфікацію правопорушень, в умовах зростання рівня життя населення.

Із урахуванням антиінфляційної функції відповідної величини (неоподаткованого мінімуму доходів громадян) КСУ обґрунтував Рішення № 6-рп/2000. Проте за таких умов звертає на себе увагу висновок отриманий у науці кримінального права, за яким якщо інститут неоподаткованого мінімуму доходів громадян є антиінфляційним заходом для аналізованих цілей, то коли підвищення його розміру випереджає інфляцію це означає, що відбувається декриміналізація [2, с. 5-6].

Разом із тим, у цьому випадку слід взяти до уваги, що покладення у основу Рішення № 6-рп/2000 аргументу про антиінфляційну функцію неоподаткованого мінімуму доходів громадян для цілей кваліфікації не означає, що у разі відсутності інфляції чи навіть дефляції у країні і одночасного збільшення цього мінімуму (як і МЗП та ПМПО) обов'язково відбувається декриміналізація. Останнє пояснюється необхідністю врахування також і іншої функції цих величин для цілей кваліфікації – враховувати рівень життя населення, адже очевидно, що чим вище такий рівень стає, то і вищою стає планка для встановлення матеріальної ознаки злочину та правопорушення – суспільної небезпеки.

У зв'язку із останнім, зростання МЗП, ПМПО чи неоподаткованого мінімуму доходів громадян може відобразити: 1) збільшення розміру істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі, без заподіяння чи можливості заподіяння якої діяння не є злочином (ч. 2 ст. 11 КК України), а також 2) реальне збільшення інших величин, які впливають на встановлення ознак основних та кваліфікуючих складів злочинів та інших правопорушень.

Таким чином, у правовій ситуації, яка розглядається, заміна терміну «мінімальна заробітна плата» на «прожитковий мінімум для працездатних осіб», що потягнуло збільшення із 01.01.2017 нижчих меж величин розбіжності між завідомо недостовірними відомостями у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, і достовірними відомостями стосовно таких об'єктів, що мають значення для кваліфікації адміністративного (ч. 4 ст. 172-6

КУпАП) та кримінального (ч. 1 ст. 366-1 КК України) правопорушень, а також збільшення протягом 2017 року грошового виразу розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що тягне такі ж наслідки для відповідних величин, не скасовують злочинність діяння, передбаченого ч. 1 ст. 366-1 КК України та не скасовують відповідальність за адміністративне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 172-6 КУпАП. Отже, зворотної дії закону у часі (норм, передбачених ч. 4 ст. 172-6 КУпАП та ч. 1 ст. 366-1 КК України) у зв'язку із прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 та у зв'язку із зростанням розміру ПМПО згідно до ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» не виникає.

Висновки. У зв'язку із наведеним вище, вирішення першого завдання дослідження є наступним. Великою (терміном), що підлягає застосуванню для встановлення ознак наявності/відсутності адміністративного та/або кримінального правопорушення у разі виявлення у 2017 році недостовірних відомостей у декларації суб'єкта декларування за 2015 рік, поданій у вересні-жовтні 2016 року, є «мінімальна заробітна плата» станом на дату подачі декларації в Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Вирішення ж другого завдання роботи є таким. Для встановлення ознак наявності/відсутності адміністративного та/або кримінального правопорушення у разі виявлення у 2017 році недостовірних відомостей у декларації суб'єкта декларування за 2016 рік, поданій у 2017 році підлягає застосуванню той розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який був установлений Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» на момент подачі зазначеної вище декларації.

Для недопущення у адміністративному та кримінальному законодавстві подібних складних правових ситуацій, зумовлених недоліка-

ми кримінальної законотворчості, є необхідність у виробленні доктринальних основ останньої.

Література

1. *Рішення* Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотню дію кримінального закону в часі) 19.04.2000 по справі № 1-3/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-00>.

2. *Гуртовенко О. Л.* Питання зворотної дії Кримінального закону України в часі у зв'язку із підвищенням розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян в Україні / О. Л. Гуртовенко // Часопис Академії адвокатури України. – 2011. – № 4. – С. 1-12.

3. *Пояснювальна записка* від 03.11.2016 до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5130 &skl=9.

References

1. *Rishennia* Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 46 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen statti 58 Konstytutsii Ukrainy, statei 6, 81 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro zvorotnu diiu kryminalnoho zakonu v chasi) 19.04.2000 po spravi № 1-3/2000 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-00>.

2. *Hurtovenko O. L.* Pytannia zvorotnoi dii Kryminalnoho zakonu Ukrainy v chasi u zviazku iz pidvyshchenniam rozmiru neopodatkovanoho minimumu dokhodiv hromadian v Ukraini / O. L. Hurtovenko // Chasopys Akademii advokatury Ukrainy. – 2011. – № 4. – S. 1-12.

3. *Poiasniuvalna zapyska* vid 03.11.2016 do proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5130 &skl=9.

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕРМИНОВ «МИНИМАЛЬНАЯ ЗАРАБОТНАЯ ПЛАТА» И «ПРОЖИТОЧНЫЙ МИНИМУМ ДЛЯ ТРУДОСПОСОБНЫХ ЛИЦ» С ЦЕЛЬЮ УСТАНОВЛЕНИЯ ПРИЗНАКОВ ПРАВОНАРУШЕНИЙ В СФЕРЕ АНТИКОРРУПЦИОННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

ул. Фонтанская дорога, 23, 65009, Одесса, Украина

E-mail: mdg@ukr.net

Цель: осуществлено доктринальное толкование ст. 172-6 КВоАП и ст. 366-1 УК Украины в части расчета в денежном выражении величины расхождения между заведомо недостоверными сведениями в антикоррупционной декларации в отношении имущества или иного объекта декларирования, что имеет стоимость, и достоверными сведениями относительно таких объектов. **Результаты:** получено заключение, что обратного действия закона во времени (норм, предусмотренных ч. 4 ст. 172-6 КВоАП и ч. 1 ст. 366-1 УК Украины) в связи с принятием Закона Украины «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины» от 06.12.2016 и в связи с ростом размера прожиточного минимума для трудоспособных лиц в соответствии со ст. 7 Закона Украины «О Государственном бюджете Украины на 2017 год» не возникает. **Обсуждение:** обоснована необходимость в выработке доктринальных основ уголовного законодательства для недопущения не планируемых законодателем изменений в уголовно-правовом воздействии на правоотношения.

Ключевые слова: коррупция, финансовый контроль, недостоверное декларирование, обратное действие закона во времени.

D. Mykhailenko

THE USE OF THE TERMS «MINIMUM WAGE» AND «LIVING WAGE FOR ABLE-BODIED PERSONS» IN ORDER TO IDENTIFY THE SIGNS OF OFFENSES IN THE FIELD OF ANTI-CORRUPTION FINANCIAL CONTROL

National University «Odesa Law Academy»

Fontanska road st., 23, 65009, Odesa, Ukraine

E-mail: mdg@ukr.net

Purpose: the doctrinal interpretation of Art. 172-6 the code of Ukraine about administrative violations and Art. 366-1 of the Criminal Code of Ukraine, in part of the calculation in monetary terms, of the magnitude of the discrepancy between deliberately false information in an anti-corruption declaration in relation to property or other object of declaration, which has value, and reliable information regarding such objects. **Results:** it was concluded that the retroactive effect of the law in time (the norms provided for in Part 4 of Article 172-6 of the Code of Administrative Offenses and Part 1 of Article 366-1 of the Criminal Code of Ukraine) in connection with the adoption of the Law of Ukraine «On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine» of 06.12.2016 and in connection with the increase of the subsistence minimum for able-bodied persons in accordance with Art. 7 of the Law of Ukraine «On the State Budget of Ukraine for 2017» does not arise. **Discussion:** the necessity in the development of the doctrinal basis of criminal legislation is grounded in order to prevent changes in the criminal law influence on legal relationships not planned by the legislator.

Keywords: corruption, financial control, false declarations, reversal of the law in time.